

A TANTÁRGY ADATLAPJA

Bevezetés a Héber Bibliába/Bevezetés az Ószövetségbe

Egyetemi tanév 2026-2027

1. A képzési program adatai

1.1. Felsőoktatási intézmény	Babeş–Bolyai Tudományegyetem, Kolozsvár
1.2. Kar	Római Katolikus Teológia
1.3. Intézet	Didaktikai Teológia
1.4. Szakterület	Teológia
1.5. Képzési szint	Alapképzés
1.6. Tanulmányi program/ Képesítés	Didaktikai Teológia (Vallástanár)
1.7. Képzési forma	nappali

2. A tantárgy adatai

2.1. A tantárgy neve	Bevezetés a Héber Bibliába/Bevezetés az Ószövetségbe			A tantárgy kódja	RLM3211
2.2. Az előadásért felelős tanár neve	Prof. dr. Zamfir Korinna				
2.3. A szemináriumért felelős tanár neve	Drd. Tóth József-Alpár				
2.4. Tanulmányi év	1	2.5. Félév	1	2.6. Értékelés módja	Vizsga
2.7. Tantárgy rendszere	Kötelező			2.8. Tantárgy típusa	Alaptárgy

3. Teljes becsült idő (az oktatási tevékenység féléves óraszám)

3.1. Heti óraszám	4	melyből: 3.2. előadás	2	3.3. szeminárium/labor/projekt	2
3.4. Tantervben szereplő összórászám	56	melyből: 3.5. előadás	28	3.6 szeminárium/labor	28
3.5 Az egyéni tanulmányi idő (ET) és az önképzési tevékenységekre (ÖT) szánt idő elosztása:					óra
3.5.1. A tankönyv, a jegyzet, a szakirodalom vagy saját jegyzetek tanulmányozása (ET)					36
3.5.2. Könyvtárban, elektronikus adatbázisokban vagy terepen való további tájékozódás					12
3.5.3. Szemináriumok/ laborok, házi feladatok, portfóliók, referátumok, esszék kidolgozása (nagyobb vagy egyenlő a tantárgy naptárában az ellenőrzési feladatokra előírt összórászámmal)					28
3.5.4. Egyéni készségfejlesztés (tutorálás)					9
3.5.5. Vizsgák					8
3.5.6. Más tevékenységek					1
3.7. Egyéni tanulmányi idő (ET) és önképzési tevékenységekre (ÖT) szánt idő összórászám					94
3.8. A félév összórászám					150
3.9. Kreditszám					6

4. Előfeltételek (ha vannak)

4.1. tantervi	-
4.2. kompetenciabeli	A hallgató képes felismerni az összefüggést a történelmi kontextus és a bibliai könyvekmondanivalója között

5. Feltételek (ha vannak)

5.1. Az előadás lebonyolításának feltételei	Biblia, Microsoft Teams, okostábla
5.2. A szeminárium/ labor lebonyolításának feltételei	Biblia, Microsoft Teams, okostábla, könyvtár

6.1. A tanulmányi program elvégzése során elsajátított kompetenciák (a tantervből kell átvenni)

Szakmai kompetenciák	
Kompetencia kódja	Kompetencia

CP1	C1. A római katolikus teológia és a Katolikus Egyház alapvető etikai elveinek bemutatása a pedagógiai tevékenységben. C1.2 A vallás kutatásának és annak társadalmi vonatkozásainak vizsgálatához szükséges alapelvek és módszerek alkalmazása.
CP2	C2. A római katolikus teológia tantervi tervezése és oktatása, a szent szövegekkel és a Tanítóhivatal tanításával összhangban. C2.2 Az a képesség, hogy a bibliai források és a Katolikus Egyház tanításának tartalmát érvekkel alátámasztva közvetítse, az életkornak megfelelő katechetikai módszerekkel.
CP4	C4. A vallási és kulturális kontextus azonosítása és elemzése közösségekben, többfélekezetű környezetben, valamint részvétel pasztorális és közösségi tevékenységekben. C4.4 Képesség alapkutatási tevékenységek végzésére más, a vallás területén dolgozó szakemberekkel együttműködve.
Transzverzális kompetenciák	
Kompetencia kódja	Kompetencia
CT1	1. A szakmai feladatok határidőre történő, szigorú, hatékony és felelősségteljes teljesítése, az etikai elvek és a szakmai deontológia betartásával.
CT2	2.1 Közösségek és csoportok vezetésének képessége a plébánián belül, a pappal és más csoportokkal való együttműködés révén.

6.2. A tanulmányi programra jellemző képzési eredmények (a tantervből kell átvenni)

A tantárgy által megcélzott tanulási eredmények		
Kompetencia kódja	Ismeret és megértés (Knowledge and understanding)	Specifikus tudományos készségek (Specific academic skills)
CP1	Leírja a bibliai szövegek tartalmát és történetét, valamint azok szó szerinti és szimbolikus üzenetét.	Kritikusan értelmezi a bibliai szövegeket és az egyházi tanítóhivatal dokumentumait, a megfelelő hermeneutikai elveket és a vallási jelenségek kutatására szolgáló módszereket alkalmazva.
CP2	Leírja a valláspedagógia és a vallásdidaktika alapelveit, beleértve a tanítás és az értékelés módszertanát, összefüggésben a bibliai és dogmatikai tartalmakkal.	Vallásórákat és tanulási egységeket tervez, a tanulók életkorának megfelelő didaktikai stratégiákat alkalmazva, és a teológiai nyelvezetet az oktatási kontextushoz igazítja.
CP4	Rendszeresen és ésszerűen írja le az alapvető vallási és teológiai fogalmakat, a bibliai szövegek tartalmát és történetét, valamint azok szó szerinti és szimbolikus üzenetét.	Rendszeresen elemzi a teológiai elméleteket és fogalmakat, és vallási tolerancia alapján nyitott a vitatott témákról szóló párbeszédre, valamint több vallási csoport közös keresztény alapjait keresi.
CT1	A hallgató ismeri a szakmai munka szervezésének alapelveit, beleértve a tervezést, a prioritások meghatározását és az időgazdálkodást. Ismeri a teológiai területre jellemző etikai és deontológiai normákat.	Hatékonyan használja a rendelkezésre álló erőforrásokat az akadémiai és szakmai feladatok elvégzéséhez.
CT2	A hallgató ismeri a vezetés és a közösségi menedzsment alapelveit a plébániai kontextusban.	Alkalmazza az etikai normákat konkrét helyzetekben, beleértve az emberekkel és közösségekkel való munkát is.

7. Tárgy-specifikus tanulási eredmények

Ismeret és megértés (Knowledge and understanding)
1. Megérti a bibliai könyvek lényegét és történelmi háttérét
2. Megérti azt a történelmi folyamatot, amelynek során a héber Biblia/Ószövetség könyveit összegyűjtötték, szerkesztették és szent szövegként elismerték (kanonizáció).
3. Megérti a kéziratok történetének és a főbb ókori fordításoknak (például a Septuaginta vagy a Targumok) jelentőségét.
4. A vallásos nevelés keretében átadja a bibliai könyvekkel kapcsolatos ismereteket azok történelmi kontextusában
5. Alkalmazza a bibliai könyvek tanulmányozásának módszereit, a szövegek megértését és értelmezését, valamint a bibliai szövegek történelmi kontextusának megértését a tanítási tevékenység során

Specifikus tudományos készségek (Specific academic skills)
1. A bibliai események, írások és szereplők ókori kontextusát a Közel-Kelet földrajzi, politikai és társadalmi-kulturális viszonyai közé illeszti
2. Következetes érvekkel megfogalmazza és alátámasztja a szerzővel, az írás keletkezésének idejével és a címzettekkel kapcsolatos szempontokat
3. A műfaj alapján helyesen azonosítja és értelmezi a különböző írásfajtákat: történelmi elbeszélés, bölcsességi költészet, prófétai vagy apokaliptikus írások.

8. A tantárgy tartalma

8.1 Előadás	Didaktikai módszerek	Megjegyzések
1. Alapvető fogalmak: Héber Biblia, Szeptuaginta, kánon. A Héber Biblia és a Szeptuaginta kánonja.	előadás	Rózsa-Nagy (Jegyzet), 2-9; Rózsa, Bevezetés, 23-35; Collins, JBK III, 2-44; Collins, Brown, JBK III, 46-57
2. A héber biblia nyelve, szövegtanúk, fordítások. Septuaginta, Targumok, Vulgata	előadás	Jegyzet, 9-12; Rózsa, Bevezetés, 37-49; Brown, O'Connel, JBK III, 118-143.
3. Kánaán és az ókori Közel-Kelet a 2. évezredben. Izrael őstörténetének kérdése (pátriárkák, kivonulás Egyiptomból, honfoglalás).	előadás	Leadott jegyzet; Jegyzet, 14-30; Frevel (Zenger), 598-618; Bright; Wright, Murphy, Fitzmyer, JBK III, 320-326
4. A bírák kora, a monarchia kezdetei. Izrael és Júda története 722-ig. Júda a babiloni fogságig	előadás	Leadott jegyzet; Jegyzet, 31-38; Frevel (Zenger), 619-665; Wright, Murphy, Fitzmyer, JBK III, 326-338
5. A babiloni fogság. A perzsa és hellenisztikus kor.	előadás	Leadott jegyzet; Jegyzet, 38-44, 175-181; Frevel (Zenger), 665-709; Bright; Collins, JBK III, 30-44; Collins, Brown, JBK III, 46-57
6. A Pentateuchusz kritika. A Pentateuchusz szerkezete. A Teremtés könyve	előadás	Jegyzet, 46-75; Rózsa, Bevezetés, 57-63, 67-76, 119-130, 135-135; 173-190; Zenger, 66-123
7. Pentateuchusz: Kiv, Lev, Szám, MTörv	előadás	Jegyzet, 75-87; Rózsa Bevezetés, 192-202, 204-209, 210-218, 220-243; Zenger, 162-176
8. A deuteronomisztikus történeti mű	előadás	Jegyzet, 90-109; Rózsa, Bevezetés, 251-344; Zenger, 177-202, 210-223
9. Próféta irodalom: Ámosz, Ózeás, Mikeás, Izajás	előadás	Jegyzet, 109-140; Rózsa, Bevezetés, 347-370, 374-410, 516-544, 553-565, 578-588; Zenger, 484-493, 472-478, 503-508, 381-389, 401-403
10. Próféta irodalom: Jeremiás, Ezékiel, Deutero-Trito-Izajás	előadás	Jegyzet, 145-174, 184-186; Rózsa, Bevezetés, 410-513; Zenger, 405-430, 440-456
11. A Zsoltárok könyve. Bevezetés a bölcsességi irodalomhoz	előadás	Jegyzet, 198-211; Rózsa, Bevezetés, 639-662, 666-673; Zenger, 309-326, 291-297
12. Bölcsességi irodalom: Jób, Példabeszédek, Prédikátor. Sirák fia, Bölcsesség.	előadás	Jegyzet, 211-219, 224-227, 269-275; Rózsa, Bevezetés, 673-696, 713-721, 832-844; Zenger, 297-308, 326-344, 352-370
13. Krónikás történeti mű	előadás	Jegyzet, 240-250; Rózsa, Bevezetés, 757-771; Zenger, 223-245
14. Dániel. Makkabeusok két könyve	előadás	Jegyzet, 233-239, 260-269; Rózsa, Bevezetés, 740-754 816-830; Zenger, 458-467, 275-290
Könyvészet		

Biblia, Szent István Társulat, Budapest, 2003.

Szentírás (Káldi-Neovulgáta Biblia), Szent Jeromos Társulat, Budapest, 1997 (és további kiadások).

TANKÖNYV: RÓZSA Huba, (Nagy J.), *Ószövetség bevezető* (jegyzet), Gyulafehérvár, 1996; ill. RÓZSA Huba, *Bevezetés Az Ószövetség könyveibe*, Budapest, 2016. (a Pentateuchusz keletkezéséhez az utóbbi kötet anyaga szükséges)

TOVÁBBI IRODALOM:

BRIGHT, J., *Izrael története*, Budapest, 1993.

BROWN, R. E., FITZMYER, J. A., MURPHY, R. E., *Jeromos Bibliakommentár I–III*, Budapest, 2002–2003.

JAKUBINYI Gy., *Ószövetség I–II*, Gyulafehérvár, 1990–1991.

RÓZSA Huba, *Bevezetés Az Ószövetség könyveibe*, Budapest, 2016.

RÓZSA Huba, *A Genesis könyve 1–2*, Budapest, 2002.

SKA, J. L., *Introduzione alla lettura del Pentateuco. Chiavi per l'interpretazione dei prime cinque libri della Bibbia*, Roma, 1998.

SOGGIN, J. A., *Bevezetés az Ószövetségbe*, Budapest, 1999.

ZENGER, E., *Einleitung in das Alte Testament*, Stuttgart, 2010.

8.2 Szeminárium	Didaktikai módszerek	Megjegyzések
1. A sugalmazás.	csoportmunka, feladatlap, kérdések megvitatása	Collins, Sugalmazás, in JBK 3, 29–44.
2. A Héber Biblia / az Ószövetség kánonja.	csoportmunka, feladatlap, kérdések megvitatása	Collins, Brown, A kánon, JBK 3., 45–57.
3. A Termékeny félhold és Palesztina földrajza. Kultuszhelyek.	csoportmunka, feladatlap, kérdések megvitatása	Brown, North, Biblikus földrajz, JBK 3, 251–278.
4. Kultikus funkciók és intézmények (papok, leviták, a templom, áldozatok, ünnepek). A naptár.	csoportmunka, feladatlap, kérdések megvitatása	Castelot, Cody, Izrael vallási intézményei, JBK 3, 363–406.
5. Izrael története.	csoportmunka, feladatlap, kérdések megvitatása	Wright, Murphy, Fitzmyer, Izrael története, JBK 3., 313–361.
6. Kr.e. 2. sz. – Kr.u. 1. századi vallásos mozgalmak (hasszidok, farizeusok, qumráni közösség, szadduceusok).	csoportmunka, feladatlap, kérdések megvitatása	Brown, Perkins, Saldarini, <i>Apokrifek. Holt-tengeri tekercsek</i> , JBK 3, 73–114. Wellhausen, <i>Farizeusok</i> . Josephus Flavius, <i>A zsidó háború</i> , 167–174. Josephus Flavius, <i>A zsidók története</i> , 442–445
7. A qumráni irodalom.	csoportmunka, feladatlap, kérdések megvitatása	Brown, Perkins, Saldarini, <i>Apokrifek. Holt-tengeri tekercsek</i> , JBK 3, 73–114. Komoróczy, <i>Kiáltó szó I</i> . Fröhlich, <i>A qumráni szövegek</i> .
8. Rút. Jónás. Partikularizmus és egyetemesség.	csoportmunka, feladatlap, kérdések megvitatása	JBK 1.; IBC; Hausmann, <i>Ruth</i> . Jakubinyi, <i>Bevezetés II</i> . Rózsa, <i>Az ÓSZ keletkezése II</i> . Soggin, <i>Bevezetés</i> . Zamfir, <i>Ószövetségi nőkép</i> , 11–42.
9. Nők az Ószövetségben. Eszter. Judit.	csoportmunka, feladatlap, kérdések megvitatása	JBK 1; IBC; Jakubinyi, <i>Bevezetés II</i> . Rózsa, <i>ÓSZ keletkezése II</i> . Soggin, <i>Bevezetés</i> . Zamfir, <i>Ószövetségi nőkép</i> , 11–42.
10. Tóbiás. A Törvény megtartása és a gondviselés. Angyalok és démonok.	csoportmunka, feladatlap, kérdések megvitatása	JBK 1; Jakubinyi, <i>Bevezetés II</i> . Rózsa, <i>ÓSZ keletkezése II</i> . Soggin, <i>Bevezetés</i> . Zsengellér, <i>Topográfia</i> , 17–26.

11. Szerelem és házasság az Ószövetségben (Ter 24; 1Sám 1,8; Rut, Én).	csoportmunka, feladatlap, kérdések megvitatása	JBK I; III. Cohn-Sherbok, <i>Judaism</i> , 538-553; Hausmann, <i>Ruth</i> . LaCocque, La Sulamite, in Ricoeur, LaCocque, 373-410. Ricoeur, La Métaphore nuptiale, in Ricoeur, LaCocque, 411-457. Rózsa, <i>ÓSZ keletkezése II</i> . Soggin, <i>Bevezetés</i> .
12. A szenvedés értelmező modelljei (bölcseleti irodalom). Az igaz ember szenvedése (Zsolt 22; 69; 88). A közösség javára való szenvedés (Ebed Jahve). Jób.	csoportmunka, feladatlap, kérdések megvitatása	Beauchamp, Zsoltárok, 6-19. JBK I, III. Hieke, Hallgatni, 373-391. LaCocque, Ricoeur, 247-304. Preuß, II, 133-162. Rózsa, <i>ÓSZ keletkezése II</i> . Rózsa, <i>Üdvösségközvetítők</i> . Zamfir, <i>Ószövetségi exegézis</i> , 2008.
13. Ószövetségi apokrifek	csoportmunka, feladatlap, kérdések megvitatása	Brown, Perkins, Saldarini, <i>Apokrifek</i> , JBK 3, 73-87.
14. Hénok könyve.	csoportmunka, feladatlap, kérdések megvitatása	Brown, Perkins, Saldarini, <i>Apokrifek</i> , JBK 3, 73-114. Jakubinyi, <i>Bevezetés I</i> . Vanyó, <i>Apokrifek</i> .

Könyvészet

Biblia, Szent István Társulat, Budapest, 2003.

BibleWorks for Windows, Bushell, M.S., M.D. Tan, G.L. Weaver (eds.), CD-Rom, Version 7.0.012g, Norfolk, VA: BibleWorks, 2006 (a karon hozzáférhető).

Szentírás (Káldi-Neovulgáta Biblia), Szent Jeromos Társulat, Budapest, 1997 (és további kiadások).

Josephus Flavius, *A zsidó háború*, Bp., Talentum, 1999.

Josephus Flavius, *A zsidók története*, Bp., Talentum, é.n.

VANYÓ L. (szerk.), *Apokrifek* (ÓI 2), Bp., 2¹⁹⁸⁸.

HAAG, H. (szerk.), *Biblikai lexikon*, Budapest, 1989.

LÉON-DUFOUR, X. (szerk.), *Biblikus teológiai szótár*, Budapest, 1986.

BOSETTI E., *Énekek éneke. "Te, akit szívem szeret". Eksztázis és keresés* (ford., jegyz. Szatmári Gy.). Sapientia-L'Harmattan, Budapest, 2012.

BROWN, R. E., FITZMYER, J. A., MURPHY, R. E., *Jeromos Bibliakommentár I-III*, Budapest, 2002-2003 [JBK].

COHN-SHERBOK, D., COHN-SHERBOK, L., *A judaizmus rövid története*, Akkord, Bp., 2001.

COHN-SHERBOK, D., *Judaism: History, Belief and Practice*, Routledge, New York, 2003.

DONNER, H., *Geschichte des Volkes Israel und seiner Nachbarn*, Göttingen, 1995.

FARMER, W. R., MCEVENEUE S., LEVORATTI A. J., DUNGAN D.L. (eds.), PATHRAPANKAL J., EYNIKEL, E., *The International Bible Commentary*, Bangalore, 2004 [IBC].

FREVEL, Christian, Grundriss der Geschichte Israels, in ZENGER, E., *Einleitung in das Alte Testament*, Stuttgart, 2010, 487-717.

FRÖHLICH I., *A qumráni szövegek magyarul*, Piliscsaba, 2001.

KOMORÓCZY G., *Kiáltó szó a pusztában. A holt-tengeri tekercsek*, I, Bp., 1998.

HAUSMANN J., *Ruth*, Budapest, 2006.

HIEKE, Th., Hallgatni istenkáromlás volna. A panasz fenomenológiája és teológiája az Ószövetségben, *Mérleg* 4 (1999) 373-391.

JAKUBINYI Gy., *Bevezetés az Ószövetségbe I-II*, Gyulafehérvár, 1990-1991.

KŐSZEGHY M., *Föld alatti Izrael. Az Ószövetség világának anyagi kultúrája*. L'Harmattan-Sapientia, Budapest, 2014.

LAOCOCQUE, A., RICOEUR, P., *Penser la Bible*, Paris, 1998.

MAZZINGHI L., *A bölcselet útja. Tanulmányok a Bölcselet könyvéről*. Sapientia-L'Harmattan, Budapest, 2016.

MELLO, A., *Hárfa és lant ébredése. Válogatott tanulmányok a Zsoltárok könyvéhez*, Budapest: Sapientia-L'Harmattan, 2017.

PREÜß, H.D., *Theologie des Alten Testaments*, II, Kohlhammer, Stuttgart, 1992.

RÓZSA Huba, *Bevezetés az Ószövetség könyveibe*, Budapest, 2016.

RÓZSA H., *Üdvösségközvetítők az Ószövetségben*, Budapest, 2001.

SOGGIN, J. A., *Bevezetés az Ószövetségbe*, Budapest, 1999.

XERAVITS G., ZSENGELLÉR J. (szerk.), *Tobit / Tóbiás könyve. Szöveg - Hagyomány - Teológia*, L'Harmattan, Budapest, 2005.

ZSENGELLÉR J., A topográfia mint teológia. Teológiai premisszák Tóbiás könyvének földrajzi utalásai mögött, *Pannonhalmi Szemle* 3 (2004) 17-26.
 WELLHAUSEN, J., *A farizeusok és a szadduceusok*, Bp., 2001.
 ZAMFIR K., *Ószövetségi exegézis*, 2008.
 ZAMFIR K., Az ószövetségi nőkép néhány vonása és hatástörténete, in BODÓ M. (ed.), *Nőnek (is) teremtette*, Kv., 2006, 11-42.

9. Értékelés

Tevékenység típusa	9.1 Értékelési kritériumok	9.2 Értékelési módszerek	9.3 Aránya a végső jegyben
9.4 Előadás	A bibliai szövegek tartalmának és történetének, valamint azok szó szerinti és szimbolikus üzenetének ismerete. A bibliai szöveg értelmezésének hermeneutikai alapelveinek ismerete A kánonizálás történeti folyamatának ismerete A bibliai könyvek tartalmának és történetének ismerete	Folyamatos ellenőrzés Vizsga	75%
9.5 Szeminárium/ Labor	A bibliai könyvek tartalmának és történetének ismerete A valláspedagógia és -didaktika alapelveinek ismertetése, összefüggésben a bibliai tartalmakkal	Folyamatos ellenőrzés Szemináriumi dolgozat	25%
9.6 A teljesítmény minimumkövetelményei			
Az héber Biblia / Ószövetség alapfogalmainak ismerete (kánon, sugalmazás, szöveg, fordítások). A könyvekről szóló alapvető ismeretek elsajátítása. Izrael történelmének fontos állomásainak ismerete			

10. SDG-ikonok (Fenntartható fejlődési célok/ Sustainable Development Goals)

Kitöltés időpontja:

Előadás felelőse:

Szeminárium felelőse:

31.05.2026

Prof. dr. Zamfir Korinna

Prof. dr. Zamfir Korinna

Az intézeti jóváhagyás dátuma:

Intézetigazgató:

4.06.2026

Prof. dr. Nóda Mózes